

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ «ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ ІМЕНІ ГЕНРИКА ЮЗЕВСЬКОГО ТА ВАСИЛЯ МУДРОГО»

28—29 листопада 2025 р. у м. Луцьк відбувся представницький міжнародний науковий захід, організований Волинським національним університетом імені Лесі Українки (ВНУ) та Центром Східноєвропейських студій Варшавського університету. Конференція зібрала відомих учених з України та Польщі, які репрезентували наукові й освітні заклади Києва, Львова, Луцька, Рівного, Ніжина, Варшави, Лодзі та Перемишля. Під час конференції учасники працювали в змішаному режимі в межах п'яти тематичних панелей, а також двох сесій — вступної та підсумкової.

Захід розпочався з вітальних слів ректора ВНУ імені Лесі Українки проф. Анатолія Цьося та директора Центру Східноєвропейських студій Варшавського університету д-ра Яна Маліцького. Учасників конференції також привітали консул Генерального консульства Республіки Польща в Луцьку Марек Войцеховський, перший заступник голови Волинської обласної ради Юрій Поліщук, заступниця Луцького міського голови Ірина Чебелюк.

Вступну сесію «В'ячеслав Липинський — ідея польсько-українського діалогу у ХХ—ХХІ ст.» модерував відомий український публіцист та науковець, лауреат Національної премії України імені Т. Шевченка д-р *Микола Рябчук*. Її учасники, проф. *Валерій Бортніков* (ВНУ) та проф. *Василь Бусленко* (ВНУ), представили у своїх виступах теоретичну спадщину В. Липинського, шукаючи в ній шляхи до сучасної взаємодії між сусідніми країнами.

Першу панель «Поляки та українці на початку ХХ ст.: між конфронтацією та співпрацею» модерувала доцентка *Оксана Карліна* (ВНУ). Вона наголосила, що на

Цитування: Разиграєв О., Малєончук Г. IV Міжнародна наукова конференція «Дослідження польсько-української взаємодії імені Генрика Юзевського та Василя Мудрого». *Український історичний журнал*. 2026. № 1 (586). С. 235—238.

© Видавець ВД «Академперіодика» НАН України, 2026. Стаття опублікована на умовах відкритого доступу за ліцензією CC BY-NC-ND 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)

початку ХХ ст. поляки та українці не мали своїх держав, але сподівались на сприятливі геополітичні зміни у Центральній та Східній Європі, які очікувались у недалекому майбутньому. Проф. *Леонід Зашкільняк* (Львівський національний університет імені Івана Франка) порушив питання польсько-українських відносин в Австро-Угорщині. Він звернув увагу на сприйняття галицькими українцями поляків на міжособистісному рівні. Старша наукова співробітниця Інституту історії України НАН України професорка *Валентина Шандра* висвітлила вивчення вітчизняною історіографією польсько-українських відносин у Наддніпрянській Україні в «довгому» ХІХ ст. В. Шандра згадала також праці польських учених з історії України (зокрема проф. Маріуша Коженьовського) та наголосила на необхідності регулярного проведення польсько-українських наукових конференцій із вищезазначеної тематики, а також на публікації спільних збірників документів.

Роботу другої панелі конференції «Союз Пiлсудський — Петлюра з перспективи 2025 року» модерував проф. *Микола Кучерета* (ВНУ), а її учасниками були проф. *Пшемислав Журавський вель Граєвський* із Лодзького університету, полковник *Тадеуш Кионстек* (Центр Східноєвропейських студій Варшавського університету), канд. іст. н., штаб-сержант штабу Другого корпусу «Хартія» Національної гвардії України *Віталій Скальський*, проф. *Станіслав Стемпень* (Південно-Східний науковий інститут у Перемишлі), доц. *Максим Потапенко* (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя). Науковці звернули увагу на причини й передумови підписання Варшавської угоди, її зміст і наслідки, а також відзначили важливість цієї події в контексті сучасної польсько-української співпраці супроти агресії Російської Федерації. Зокрема, М. Потапенко наголосив, що і для Юзефа Пiлсудського, і для Симона Петлюри ця угода була перевіркою перспектив співпраці двох держав, які повстали наприкінці Великої війни — незалежних Польщі та України. Досвід цієї співпраці в протистоянні російській агресії проти Європи тоді й зараз засвідчує, що разом Україна та Польща є потужною геополітичною силою.

Професорка *Руслана Давидюк* (Рівненський державний гуманітарний університет) модерувала третю панель — «Українська еміграція у II Речіпосполитій: співпраця, проблеми, впливи», а її учасниками були д-р *Іреніум Май* (Центр Східноєвропейських студій Варшавського університету) та проф. *Андрій Жив'юк* (Інститут українознавства імені І. Крип'якевича НАН України). Р. Давидюк порушила актуальні питання утворення, складу, проблем адаптації української політичної еміграції в Польщі. Учена звернула також увагу на форми співпраці емігрантів УНР з польською владою (розвідка, філії Українського центрального комітету, підтримка «волинського експерименту» тощо). Доповідь д-ра І. Мая була присвячена діяльності Східного інституту у Варшаві на підтримку української еміграції. Варто зазначити, що наприкінці вересня цього року побачила світ монографія цього дослідника, присвячена згадуваній установі (Maj I. Instytut Wschodni w Warszawie 1925—1939. Warszawa: SEW UW, 2025. 646 s.). Проф. А. Жив'юк висвітлив боротьбу більшовицьких спецслужб з українською політичною еміграцією як носієм державницького проекту, а також торкнувся трагічної долі сімей українських поліемігрантів, постраждалих унаслідок радянських репресій 1939—1941 рр.

Перший день конференції завершився відкриттям фотовиставки робіт студентів Центру Східноєвропейських студій Варшавського університету та Національного університету «Острозька академія» за 2017—2019 рр. (модератор — полковник Тадеуш Кшонстек). Опісля цього учасники конференції поклали квіти та поставили лампадки до Стелли Героїв на Театральному майдані у м. Луцьк, що їх привезли з Варшави польські учасники конференції.

У завершальний день конференції розпочала роботу четверта панель «Василь Мудрий і Генрик Юзевський та “волинський експеримент”», яку модерував проф. *Олег Разиграєв* (ВНУ). Участь взяли директор Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, член-кореспондент НАН України проф. *Георг Соляр*, проф. *Юрій Крамар* (ВНУ) та проф. *Микола Кучерепа* (ВНУ). Панель розпочалась з обговорення контроверсійної постаті волинського воеводи Генрика Юзевського та його програми польсько-українського порозуміння. Дослідники зазначеної проблематики Ю. Крамар та М. Кучерепа звернули увагу на зміст «волинського експерименту», його прорахунки й здобутки. О. Разиграєв наголосив на нових підходах польської історіографії щодо причин кризи волинської політики Г. Юзевського, згадавши дослідження проф. Пьотра Ціхорацького та проф. Януша Межви. У другій частині панелі виступив проф. І. Соляр, який наблизив учасникам конференції постать відомого українського політичного та громадського діяча, віцемаршала сейму II Речіпосполитої Василя Мудрого та акцентував його візію польсько-української співпраці.

Ідеям та практиці польсько-українського діалогу у комуністичний період була присвячена п'ята дискусійна панель (модератор — професорка *Людмила Стрільчук* (ВНУ)). В обговоренні проблеми узяли участь *Богуміла Бердиховська* (Національний центр культури у Варшаві), проф. *Олег Калакура* (Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса), доцентка *Христина Чушак* (Львівський інститут післядипломної педагогічної освіти), професорка *Оксана Каліщук* (ВНУ). Б. Бердиховська представила найважливіші віхи польсько-української взаємодії у вищевказаний хронологічний період, Х. Чушак порушила питання бачення польською опозицією України та українців у 1970—1980-х рр., О. Калакура акцентував становище польської національної меншини в УРСР; проблеми пошуку порозуміння між учасниками польсько-українського конфлікту на тлі комуністичної загрози торкнулась О. Каліщук.

Завершальну сесію «Висновки та рекомендації: польсько-українська співпраця у ХХІ столітті» модерував д-р *Микола Рябчук*, а її учасниками були: заступник міністра закордонних справ України *Олександр Міщенко*, надзвичайний і повноважний посол Республіки Польща в Україні у 2005—2010 рр., викладач Центру східноєвропейських студій Варшавського університету *Яцек Ключковський*, проф. *Пшемислав Журавський вель Граєвський* (Лодзький університет), ректор ВНУ імені Лесі Українки проф. *Анатолій Цвось*. О. Міщенко зазначив, що Польща є надійним союзником України в боротьбі з агресією РФ, а також висловив подяку її уряду та народу. Дипломат констатував, що РФ поширює неправдиві наративи щодо українсько-польського конфлікту періоду Другої світової війни. Доповідач

також підкреслив готовність нашої держави до обговорення непростих сторінок спільного минулого та повідомив про плани проведення конференції (форуму) істориків обох країн у 2026 р. Я. Ключковський теж долучився до дискусії, зазначивши: «Наше завдання — дати сигнал, що про історію можна говорити в позитивному ключі. В принципі, на всіх панелях ми шукали позитивні елементи, які могли би нас об'єднати»¹. Проф. Пшемислав Журавський вель Граєвський рекомендував українським колегам більшу увагу приділяти фінансуванню наукових проєктів: «Дивіться на те, що відбувається в Польщі, та на міжнародну ситуацію власними очима. Витрачайте на це гроші. Робіть це не за чужі гранти, німецькі, польські, американські чи будь-які інші. Я розумію, що йде війна, але ви повинні знайти власні гроші на дослідження, на науку й дивитися на ситуацію українськими очима»². Підсумки двох днів роботи польсько-української конференції підбив ректор ВНУ імені Лесі Українки проф. Анатолій Цьось, зазначивши, що університет є і буде у майбутньому відкритим для наукових дискусій.

Міжнародна наукова конференція «Дослідження польсько-української взаємодії імені Генрика Юзевського та Василя Мудрого» стала важливим проявом польсько-українського історичного діалогу та засвідчила розуміння обома сторонами необхідності солідарності й взаємної конструктивної співпраці.

Надійшла / Received 14.12.2025

Олег РАЗИГРАЄВ

Волинський національний університет імені Лесі Українки (Луцьк / Україна)

Oleh RAZYHRAIEV

Lesia Ukrainka Volyn National University (Lutsk, Ukraine)

Галина МАЛЕОНЧУК

Волинський національний університет імені Лесі Українки (Луцьк / Україна)

Halyna MALEONCHUK

Lesia Ukrainka Volyn National University (Lutsk, Ukraine)

¹ Денисюк Н. Взаємодія для спільної справи. Історики з України та Польщі зустрілися на конференції в Луцьку. *Волинський монітор*. 30.11.2025. URL: <https://monitorwolynski.com/uk/news/6515-konferencja-historykow-z-polski-i-ukrainy-w-lucku> (дата звернення: 04.12.2025); В Університеті відбулася польсько-українська наукова конференція. *Волинський національний університет імені Лесі Українки*. URL: <https://vnu.edu.ua/uk/news/v-universyteti-vidbulasya-polsko-ukrayinska-naukova-konferentsiya> (дата звернення: 04.12.2025).

² Там само.